

Visie op de Financiering van Verduurzaming in Nederland

Introductie

Verduurzaming is een onvermijdelijk opgave die de samenleving moet gaan realiseren. Op het niveau van het huishouden betekent het overstappen naar duurzame(re) opties vaak investeren: vandaag extra uitgeven om later geld te besparen en milieuvriendelijker te zijn. Consumentenkrediet kan een sleutelrol spelen bij het ondersteunen van de energietransitie in Nederland, door te helpen bij het financieren van groenere aankopen zoals een emissievrije auto, zonnepanelen of warmtepomp. De VFN beschouwt het als haar verantwoordelijkheid om hieraan bij te dragen en hierbij samen te werken met het bedrijfsleven en de overheid. Daarom presenteert de VFN deze visie op de financiering van verduurzaming in Nederland.

Achtergrond

De urgentie om te verduurzamen wordt steeds zichtbaarder en duidelijker. Het gegeven dat burgers dit jaar een fors hogere energierekening op de mat krijgen, wat de koopkracht zou kunnen remmen en mensen in betalingsproblemen kan werpen, komt bovenop berichtgeving van TNO¹ dat ruim een half miljoen Nederlandse huishoudens in energiearmoede leeft. Deze groep heeft hoge energiekosten, wonen meestal in een slecht geïsoleerd huis en hebben een laag inkomen. Dit gegeven onderstreept de in het Klimaatakkoord uitgesproken ambitie om (duurzame) energie betaalbaar te houden voor iedereen.

Het Nibud² berekende eerder al dat ten minste twee miljoen eigenhuisbezitters zelf niet voldoende geld achter de hand hebben om de verduurzaming van hun woning te kunnen betalen. Een lening kan een goed alternatief zijn, zolang de kosten zijn op te brengen en opwegen tegen de energiebesparing. Tegelijkertijd laten de stijgende gasprijzen ook zien dat het meer dan ooit loont om te investeren in energiebesparende maatregelen en de energietransitie juist een kans biedt om energiearmoede te bestrijden. Want verduurzamingsmaatregelen verdienen zich terug door een lagere energierekening, meer wooncomfort en hogere woningwaarde.

Financiering

Het is dus van belang dat mensen geholpen worden met het doen van de benodigde investeringen. De kredietmarkt kent diverse manieren om te investeren in verduurzaming. De meest bekende vormen zijn de hypotheek, een consumptieve lening of leasen. Alle financieringsopties kunnen op hun eigen manier een rol spelen om de energietransitie te stimuleren en betaalbaar te houden. Vanuit woonlastenneutraliteit zou er echter meer ruimte moeten zijn om te financieren met consumptief krediet. Op dit moment worden namelijk alleen de financieringslasten meegenomen, terwijl de samenhangende baten volledig buiten schot blijven. En dat terwijl hypotheekleningen deze verruimde financieringsmogelijkheden wel kennen.

Een gelijk speelveld betekent dat alle aanbieders van krediet op gelijke voet met elkaar concurreren om consumenten overal de grootst mogelijke keuze en de beste prijs-kwaliteitverhouding te bieden. Juist om duurzame economische groei te bevorderen, pleit de VFN voor een gelijk speelveld voor aanbieders van krediet waar overheidsstimulansen de overgang naar meer duurzame praktijken stimuleren. De volgende alinea's lichten dit standpunt verder toe.

Verscherpte leennormen bieden betere consumentenbescherming

Omdat de leennormen voor consumptief krediet in 2020 en in 2021 aanzienlijk zijn aangescherpt en kredietverstrekkers de financiële positie van hun klant nog nauwkeuriger

¹ TNO (2021). De feiten over energiearmoede in Nederland: Inzicht op nationaal en lokaal niveau.

² Nibud (2020). Kunnen woningeigenaren energie-investeringen betalen?

moeten bepalen, schrijft de AFM³ dat nieuwe consumptieve kredieten beter aansluiten op wat klanten financieel kunnen dragen. Met de nieuwe leennormen is de beoordeling van een consumptieve lening inmiddels grondiger en gedetailleerder dan bij een hypothecair krediet, ondanks het vaak maar om een fractie van het totale leenbedrag gaat. De praktijk nu is dat de normen veel te streng zijn voor juist die huishoudens die behoefte hebben aan een financiering om te verduurzamen. Terwijl precies voor die huishoudens de meeste winst te behalen valt, zowel in termen van 'klimaat winst' als puur financiële winst. Deze huishoudens vallen nu buiten de boot door de strenge normen. Huishoudens die wel nog kunnen lenen hebben daarentegen een veel lagere kredietbehoefte om te verduurzamen, omdat deze groep huishoudens dit vaak met spaargeld financieren volgens het Nibud.

Looptijd van de lening sluit vaak beter aan bij energiebesparende maatregel

Mede vanwege de stijging van de huizenprijzen in combinatie met lage rentes, ziet de VFN dat steeds meer consumptieve bestedingen opgenomen worden in de hypotheek. Voor een consument wellicht budgettair interessant, maar in kosten is hij vaak duurder uit omdat een langere looptijd hogere totale kosten kan betekenen.⁴ Bovendien zal de lening niet zijn afgelost als het gefinancierde product vervangen moet worden, of de woning- of autobezitter toe is aan de volgende energiebesparende maatregel. Daarnaast wordt bij een consumptief krediet de looptijd van de lening getoetst aan de economische levensduur van het aan te schaffen product. Hierdoor is een consument in staat om bij vervanging een nieuwe lening af te sluiten, terwijl de onderliggende financiering bij een hypotheek voor 30 jaar in de boeken zit. Daarom pleit de VFN voor de vorm van krediet die het beste aansluit op het doel van de lening.

Juist kwetsbare groepen zijn gebaat bij energiebesparende maatregelen

Juist bij de groep huishoudens met een slecht geïsoleerd huis, hoge energiekosten en lage inkomens, zal zowel de besparing op de energierekening en de klimaatwinst het grootst zijn. Echter valt deze groep in toenemende mate buiten de boot door overheidsbeleid. Zo voorspelt de ING⁵ dat het niet-verduurzamen van de woning de energiekosten onevenredig doet stijgen. Door de combinatie van hogere marktprijzen en hogere energiebelasting, worden huishoudens die niet kunnen investeren in energiebesparende maatregelen extra hard in de portemonnee geraakt. Want met een gelijkblijvend energiegebruik, stijgt de energierekening en kunnen in de toekomst de betalingsproblemen ontstaan. Deze groep kwetsbare huishoudens tegemoetkomen bij het investeren in verduurzaming is zo een manier om de energietransitie te versnellen, betalingsproblemen te voorkomen en bovenal energiearmoede te bestrijden.

Conclusie

Om duurzame economische groei te bevorderen, pleit de VFN voor het verruimen van de investeringsmogelijkheden in energiebesparende maatregelen voor consumenten. Veel woning- en autobezitters zijn aangewezen op een consumptief krediet om duurzame investeringen te kunnen doen. De verkenning van de mogelijkheden om op verantwoorde wijze de individuele energiebesparing mee te nemen in de leennormen voor consumptief krediet kan een wezenlijke bijdrage leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. De VFN roept de overheid daarom op om zoveel mogelijk financieringsopties voor verduurzaming toe te staan en daarbij eenduidige regels voor alle aanbieders van krediet te hanteren. Deze visie is een open uitnodiging om samen met de alle betrokkenen in gesprek te gaan over het wegnemen van de mogelijke obstakels en het creëren van de juiste randvoorwaarden om de energietransitie te versnellen met behulp van consumptieve leningen.

³ AFM (2021). Koopstarters op de woningmarkt: hypothecaire financiering en de rol van studieschuld en consumptief krediet, p. 26.

⁴ 30 jaar lang € 100,- per maand in plaats van 6 jaar lang €300 scheelt €14.400 over de gehele looptijd.

⁵ ING Economisch Bureau (2019). Is woningverduurzaming een rendabele investering of een kostenpost?